folklor/edebiyat, cilt:21, sayı:84, 2015/4

"BULUTLARI BEKLERKEN" ve "GÜZ SANCISI" NDA KİMLİK TEMSİLİ

Berken Döner[1]

GİRİŞ

"*Bulutları Beklerken"* ve "*Güz Sancısı"* nda Etnik Kimlik Temsilleri adlı bu çalışma, etnik kimlik kavramının Rum etnik kimliği özelinde sinema boyutuna yansıması ve bu yolla neler söylediğini konu alacaktır. Cumhuriyet'in kuruluş yıllarından itibaren milliyetçi bakış açısıyla uygulanan politikaların azınlıkları hangi boyutlarda etkilediğine değinilecek ve bu durumun yol açtığı sonuçların izleri sürülecektir. Ülkede uygulanan politikaların sonuçları sinema perspektiften ele alınacaktır. Çalışmamızın ilk bölümünde kimlik ve etnisite kavramlarına değinilecek azınlıklara yönelik tartışmalar bu bağlamda değerlendirilecektir. Kimliğin azınlıklarla olan ilişkisini anlamlandırabilmek için; bireysel kimlik-kolektif kimlik, objektif kimlik-subjektif kimlik ve alt kimlik-üst kimlik kavramlarından yararlanılacaktır.

Etnik kimliğin yaşatılması, varlık nedenini oluşturan faktörlerin sınırlarının korunmasına dayandırılmaktadır. Bu faktörler zaman içerisinde çeşitli sebeplerden dolayı değişebilir fakat devamlılığın sağlanması temel farklılıkların kesin olarak korunmasıyla mümkündür. Bireyler, ait oldukları etnik grubun kültürel özelliklerini koruyabildiği ölçüde grubun varlığı anlam kazanmaktadır. Bireylerin kendi kimliklerini koruma sürecindeki karşılaştığı zorluklar sinemada da kendine yer bulmaktadır. Türk sinemasının günümüze kadarki süreci incelendiğinde toplumsal olaylardan derin etkilendiği görülmektedir. Bu nedenle sinemaya "yaşanan dönemin tanığı" demek yanlış olmayacaktır.

1Kocaeli Üniversitesi, İletişim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi.

Çalışma kapsamında ilk olarak, Yorgos Andreadis'in *Tamama: Pontus'un Yitik Kızı* romanından esinlenerek, Heybeliada doğumlu Petros Markaris'in senaryosunu yazdığı,1922 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesini ele alan, 2004 yapımlı, *Yeşim Ustaoğlu'nu* yönettiği *''Bulutları Beklerken''* adlı film değerlendirilmiştir. *Bulutları Beklerken*'de Pontus Rumlarının 1922 yılındaki zorunlu göçü ve bunun yol açtığı travmalar filmin ana kahramanı Eleni'nin bakış açısıyla ve hatırladıklarıyla anlatılmıştır. Çalışma kapsamında ele alınacak diğer film, Yılmaz Karakoyunlu'nun aynı adlı eserinden uyarlanan, Etyen Mahçupyan *ve* Nilgün Öneş'in senaryolaştırdığı, yönetmenliğini ise Tomris Giritlioğlu'nun üstlendiği 2009 yapımlı *Güz Sancısı*'dır. *Güz Sancısı* aynı yönetmenin yine azınlıkları konu alan *Salkım Hanımın Taneleri*'nden sonra gayrimüslim azınlıkların tarihsel süreçte maruz kaldığı şiddeti ve ayrımcılığı konu alan ikinci filmidir. *Güz Sancısı'*nda taşralı zengin bir ağanın oğlu olan, Kıbrıs Türktür Cemiyeti'nin üyesi Behçet ile fahişelik yapan Rum kızı Elena'nın 6-7 Eylül Olayları arefesinde başlayan aşklarını konu almaktadır. Birbirinden oldukça farklı tarzlara sahip iki yönetmen(*Yeşim Ustaoğlu ve Tomris Giritlioğlu*) bu filmlerde ulusal kimliğe eleştirel bir boyuttan bakmayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında incelenen iki filmde de benzer durumlar dikkat çekmektedir. Bunlardan ilki, azınlıkları temsil eden gayrımüslim kadınların parçalanmış ailelere sahip olmalarıdır. Bir diğeri ise, ulusal kimliğin oluşturulması sürecinde, mekanların kullanım kurallarının ve kime ait olduğunun devlet tarafından belirlenmesidir. *Bulutları Beklerken*'de kahramanın mekanında kendisi gibi gayrımüslimler değil, Müslüman topluluk hakimdir. Filmin ana kahramanı *Eleni/Ayşe*'nin en özgür olduğu mekan sadece evidir. Bunu film boyunca kültürel kimliğine yapılan göndermelerden anlayabiliriz. Güz Sancısı filminde de kahramanın yaşadığı apartmanda ve sokağında başka Ruma rastlanmamaktadır.

Bu çalışmanın amacı; aynı gayrımüslim azınlığı (Rumlar) konu edinen ve anlatının merkezindeki karakterleri aynı adı taşıyan (Elena/Eleni) iki ayrı filmin yönetmelerinin Rum etnik kimliğine yaptığı göndermeleri, etnik kimlik tartışmalarına ve bunun sosyopolitik boyutuna nasıl değindiği ve tarihsel süreç içinde Türk sinemasında gösterilen Rum kimliğinden hangi bakımlardan farklılaştığını ya da benzediğini incelemektir. Çalışmanın sonunda ulaşılmak istenen nokta, *Bulutları Beklerken ve Güz Sancısı*' nın çözümlenmesi aracılığıyla, filmlerin Rum kimliğine dair söylediklerinin egemen anlayışı yeniden üretip üretmediğini ortaya çıkarmaktır.

Kimlik Kavramı Bağlamında Etnisite Olgusu

Kimlik anlamına gelen "identity" terimi, "idem" sözcüğünden türemiş olup "aynı olma" anlamındadır fakat kimlik anlamını ise "tıpatıp benzeme" anlamındaki "identical" anlamından sonra kazanmıştır. Bu noktadan hareketle, kimlik, bir insanın sadece ait olduğu topluluğu değil aynı zamanda kendini tanımlarken bu topluluktan ve onun özelliklerinden hareket etmesini ve topluluk ile kendini bir görerek özdeşim kurmasını anlatmaktadır (Gambetti,2008: 11). Kılıçbay (2003:155-156), kimlik kavramının bu iki anlamlı yapısını; kav-

ramın hem var olmasını sağlayan hem de bu var oluşu sürekli olarak sorunlu kılan iki temel paradoks tarafından çevrelenmiş olması şeklinde değerlendirmektedir. Kimlik olgusunu çevreleyen bu iki paradoks, şu şekilde açıklanmaktadır:

> "Bu paradokslardan birincisi kavramın adından ve bu adın nominal-tarihsel arka planından kaynaklanmaktadır. Batı dillerinde Lâtince'nin idem (aynı) kökünden türetilen identité -identity kelimesi bir özdeşliği, aynılığı ifade etmektedir. Türkçe'deki kimlik ise, kim, yani "kimliklerden(sin)?" sorusundan üremiş, zorunlu bir mensubiyet işaretidir. Demek ki kavram, ana işareti ve yönelişi itibariyle tercih kümesi içinde yer almayan bir mensubiyeti, bir âidiyeti, bir çoklukla aynılaşmayı göstermektedir. Bu açıdan birayrışma değil, bir aynılaşma göstergesidir. Ve işte paradoks tam buradadır, kimlik bireysel bir talep olmak zorundadır, çünkü bireyi tarif etmeyen bir şey, onun mensubiyetini de tanımlayamaz.İkinci paradoks daha az vahim değildir. Her özdeşlik alanı (identité, kimlik) öyle olmayana, öyle tasarlanmayana, yani öteki(leri)ne nazaran konumlandırılmak ve oluşturulmak zorundadır. Oysa, bu negatif bir inşâdır. Yani ne olunduğu değil, ne olunmadığı üzerine oturtulan, plânsız, programsız, tutarsız, ancak tarihsel ve ekonomik olabilen, toplumsallığı her zaman yapay kalmaya, kurgulanmaya muhtaç olan sakat bir mimaridir. Öte yandan, kendi kimliğinin inşâ aynası olan "öteki" de zaten hem kendini negatif bir şekilde inşâ etmiştir, hem de bu "kimlik" cephesi tarafından inşâ edilmektedir ve elbette "öteki", bu tarafı da inşâ etmekte ve bu iş böyle sürüp gitmekte, sonuçta tüm kimliksel tanımlar, birbirlerinin aynalarında hem kendilerini, hem de diğerlerini inşâ ederlerken, aslında hepsi birden tahrip olmaktadır."

Hall (1998: 70-71) da tamamlanmamışlık ve bitmemişlik gibi nitelikleri yapısında taşıyan kimliğin, dinamik bir oluşum ve öznellik olarak daima inşa halinde olan bir olgu olduğunu belirtmektedir. Bir başka anlatımla, durağan olmayan kimlik, bir taraftan geçmişin ve gelecekte olabileceklerin izlerini taşımakta, diğer taraftan ise kesin olmayan bir noktayı oluşturmaktadır. Bu kavrayış, kimliklerin değişimi ve sapmalarını kabul etmekle birlikte, sınıf oluşumunun söylemsel olmayan öğelerini ve güçlü bir kısıtlayıcı olarak işlev gören sermaye mantığını da dikkate almalıdır. (Rutherford, 1998: 25).

Kimlik genel olarak bireyin bütün yönleriyle tanınmasını sağlayan bir kavramdır. Bireyin kendini ifade etme biçimi ve başkalarının da birey hakkındaki düşünceleri kimlik tanımının içinde ele alınır. "Kimlik, bir insanın kim olduğunu, bir insan olarak kendini tanımlayan temel niteliklerin neler olduğunu" bildiren bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. (Taylor, 2010:46). Bireyin sosyo- kültürel yapı bakımından verili bir dünyanın içine doğması, kimliğini oluşturmanın zeminini sağlar. İnsanı toplumsallaştıran, içine doğduğu kültürün onu doğuşundan itibaren biçimlendirmesidir. Toplumsallaşan insanın diğer insanlarla bağını kuran, işte onlarla paylaştığı bu kültür olmaktadır ve bu birlikte-

lik algısı, aynı kültürü paylaşan insanlar arasındaki bu "uyum", "kimlik" dediğimiz bir tutunum unsuru ile sağlanmaktadır. Kimlik, bu bakımdan, kültüre bitişiktir; ondan ayrı değildir. (Aydın, 2009:15)

Sosyo- kültürel ortamın dönüşümü, bireyin de bu dönüşümlerden etkilenmesi ve toplum içinde görünürlüğünün artması bireyin yeni kimlikler edinmesini sağlamıştır. Bireyin doğuştan getirdiği kan bağı ve akrabalık ilişkileri kimliğinin oluşmasında zemin olmasına rağmen, bireyin kimliği daha çok içinde bulunulan toplumdan etkilenerek şekillenir. "Kimlik, bireyin kendi kendisini, davranışları, ihtiyaçları, motivasyonları ve ilgileri belirli bir ölçüde tutarlılık gösteren kendi kendine sadık, diğerlerinden ayrı ve farklı bir varlık gibi algılamasını içeren, bilişsel ve duygusal nitelikte bileşik ve zihinsel bir yapıdır" (Bilgin, 1996:183). Çalışmamızda kimlik kavramı, doğuştan getirilen özelliklerle değil, toplum içinde kazanılan rollere göre şekillenen bir kavram olarak ele alınmaktadır. Bu bağlamda medyanın da bireyin benliğinde önemli rol oynadığı, kimliği şekillendirmede önemli bir görevi olduğu düşünülmektedir.

Bostancı'ya göre (1998:39) "Kimlik, en genel manada kolektif aidiyetlerden katıldıklarımız, arzularımız, hayallerimiz, kendimizi tasavvur etme, yaşama, -ilişki kurmatanınma biçimimiz gibi hayattaki duruş yerimizi bildiren niteliklerin toplamıdır.''Kimlik kavramını azınlıklar bağlamında değerlendiren Kastoryano'ya (1996:22) göre; azınlıklar birbirinden kültürel kodlarla ayrılan toplulukların etkileşimleriyle oluşmuş, genel toplum içerisinden, kültürün boyutlarıyla ayrılmaktadır ve dolayısıyla onu kuşatan genel toplumla olan genel toplumla farklı yanlarıyla tanımlanır. Kimlik olgusunun azınlıklarla olan ilişkisini ana hatlarıyla tanımlayabilmek için Oran'ın (2004: 26-27), şu ayrımı yol açıcı niteliğe sahiptir:

"1. Bireysel kimlik-kolektif kimlik: Bireysel kimlik, azınlığa mensup bireyin kimliğidir. Ama bireyler boşlukta yaşamazlar; bir grubun üyesi olarak yaşarlar. Grup kimliği diye de anabileceğimiz kolektif kimlik iste bu azınlık grubunun bütün olarak kimliğidir…

2. Objektif kimlik-subjektif kimlik: Objektif kimlik, bir insanın doğuştan getirdiği tarihsel-antropolojik kimliktir; bu nedenle gayri iradidir. Örneğin Ermeni ana babadan doğan çocuğun objektif kimliği Ermenidir. Subjektif kimlik ise bireyin kendi tercihiyle sonradan "Ben şuyum" diyerek yaptığı özgür irade beyanıdır ve objektif kimlikten farklı olabilir.

3. Alt kimlik-üst kimlik: Azınlıklar açısından en önemli kimlik sınıflandırması budur. Alt kimlik, bireyin içinde doğduğu grubun kimliğidir ve dolayısıyla da objektif kimliğe denk düşer. Örneğin Türkiye'de Rum ana babadan doğan çocuğun alt kimliği Rumdur. Üst kimlik ise devletin vatandaşına empoze ettiği kimliktir. Bu anlamda, vatandaşlığa denk düşer."

Barth'a göre(2011:15) "Etnik grubun kendini tanımlaması genellikle kimlik düzeyinde olur: bu kimlik tasarımının temel bileşenleri kökler ve geçmiş şeklinde olur." Barth, etnik grupların sınırlarını oluşturan kültürel unsurları ikiye ayırmaktadır. Bunlardan ilki,"Gizli olmayan işaret ve semboller: Aktörlerin kendi kimliklerini açık olarak sergilemek amacıyla kullandıkları giysi, dil, yerleşim tarzı veya genel yaşam tarzı gibi özellikler. Diğeri ise, "Temel değerler: Başarının değerlendirilmesinde dikkate alınan ahlaki

standartlar. Bir etnik gruba aidiyet, bireyin kendini ve diğerlerini o aidiyetten kaynaklanan kimliğin gerektirdiği standartlar çerçevesinde tanımlamasını da beraberinde getirir.''

Yukarıda sözü geçen yaklaşıma göre, etnik kimliğin varlığı ve devamlılığı kendilerinin varlık nedenini oluşturan ögelerin kesin çizgilerle korunmasına bağlıdır. Bu ögeler süreç içerisinde çeşitli etmenlere bağlı olarak değişebilir fakat devamlılığın sağlanması belli başlı farklılıkların mutlak olarak korunmaya devam etmesi ile sağlanabilir. Bireyler, ait oldukları etnik grubun dinamiklerinin biçim verdiği kültürel özelliklerini koruyabildiği ölçüde varlığını devam ettirebilmektedir. (Barth,2011:16) "Etnisite kimliğin vazgeçilemez zorunlu bir bileşenidir." (Barth a.g.e:20)

Etnisite ve Etnik Kimlik Kavramı

Günümüzde yaygın olarak kullanılan etnisite kavramının, tarihsel geçmişi Eski Yunan'a dayanmaktadır. Yunancadaki "ethnos''yani ulus kelimesinden türetilmiştir. Buradaki ulus kelimesi günümüzdeki kullanım şekliyle anlaşılmamalıdır, kavram Eski Yunan'da "kratos''(devlet)- "ethnos''(ulus) ayrımına bağlı olarak devlet kavramına vurgu yapmadığı için buna bağlı olarak da siyasal anlamda kullanılmadığı anlaşılmaktadır. (Aydın, 1998:53-54) Burada kastedilen "ulus" kavramı, kolektif bir kökenleri olduğuna dair inanç taşıyan grubu ifade etmektedir.

Etnisite kavramının Eski Yunan'daki kullanım şeklinden farklılaşması Orta Çağ'da başlamıştır. Kavram Orta Çağ kiliselerinde ''kafirler'' i nitelemek için kullanılmıştır. (Amselle:1998:134) Fakat Orta Çağ'ın sona ermesiyle bu nitelendirme de son bulmuş ve etnisite kavramı günümüzdeki anlamına doğru şekillenmeye başlamıştır.

Etnisite kavramının başlangıçtaki anlamının dışında yeni bir kavram olarak şekillenmesi ve buna bağlı olarak farklı disiplinlerde kullanılmaya başlanması İkinci Dünya Savaşı ile birlikte olmuştur. İlk kez siyasi bir kavram olarak öne çıkması, 1953 yılıyla birlikte, Davis Riesman tarafından kullanılmasıyla olmuştur. (Yıldız 2001: 39). Marshall'ın (1999:215) etnisite tanımı, kavramın günümüzdeki kullanılan haliyle sözlük anlamıdır: "Ait oldukları ve içinde özgün kültürel davranışlar sergiledikleri bir toplumda kendilerini diğer kolektif yapılardan farklılaştıran ortak özelliklere sahip olduğunu düşünen ya da başkaları tarafından bu gözle bakılan kişileri tanımlayan bir terimdir''

Marshall'ın (a.g.e:215) etnik kimlik kavramına şu yaklaşımlarda bulunur:

> "Etnik bir grubun üyeleri ırksal özelliklerine göre tanımlanabilecekleri halde, bunun yanında, din, meslek, dil ya da politika gibi başka kültürel özellikleri de paylaşıyor olabilirler. Etnik gruplar toplumsal sınıflardan da ayrı görülmelidir, çünkü bir etnik grubun üyesi olmak, sınıfı aşan ortak özellikleri paylaşan insanları kucakladığından toplum içindeki sosyo-ekonomik tabakalaşmayla genellikle kesişmektedir''

Max Weber 'in, bir sosyal bilimci olarak ırk, etnik grup ve ulus konusundaki çalışmalarıyla, etnik grup kavramının kapsamıyla ilk kez ilgilenen kişi olduğu göz önünde bulundurulduğunda, etnik grubu nasıl tanımladığı önemlidir. Weber'e göre: "Fiziksel

tip veya geleneklerin veya her ikisinin benzerlikleri veya kolonileşme ve göç hatıraları sebebiyle ortak bir kökene dair öznel bir inanç taşıyan insan gruplarıdır" (Sollors, 1996:270). Weber' e göre, bir etnik grubun üyesi olmak için 'kan bağı' çok önemli bir nitelik taşımaz, topluluk bilinci daha önemlidir. Etnik grupların varlığını devam ettirebilmesi bu bilince bağlıdır. (Akıllı, 2003:43-44)

Barth, etnik grup tartışmaları içinde kültürü ayrı bir yerde konumlandırır. Ona göre, ortak bir kültürün paylaşımı etnik grupların bir araya gelmesini sağlayan ve toparlayan bir unsur değil, etnik grubun bir araya gelmesinin sonucudur. Somersan (2004:33) ise etnik kimliği hayatın akışını düzenleyen ve yönlendiren ilişkiler bağlamında ele aldığında ise şunları söylemektedir:

> "Topluluk-birey-egemen ilişkileri açısından *şizofrenik* bir durum var. Bir kişinin nereye ait olduğuna, kimlerle rahat, sıcak ilişkiler kurabileceğine, ancak kendi karar verebilir. Buna karşılık, bir kimsenin yasal olarak nereye ait olduğuna, kimlerden sayılabileceğini, içinde yaşadığı egemen ulus-devletin 'mutlak' kurumları belirliyor ve işler zora bindiğinde, kişinin sadece kendini ilgilendirebilecek öznel seçimleri, yasalarca yok sayılıyor."

Etnisite kimliğin ve kültürün en önemli bileşenlerindendir. Bu bağlamda terimin başlangıçtaki anlamından zaman içinde ayrıldığını ve kültür kimlik ilişkisi çerçevesinde yorumlandığını söylemek mümkündür (Türkdoğan, 2003:12). Çalışmamızda etnisite kavramının, bireysel, sosyal ve kültürel kimliklerle etkileşim içinde olduğu ve kavramının bu etkileşim nedeniyle durağan, sabit olmadığı fikri kabul edilmektedir. Smith (2007:41)'in belirlediği etnik topluluğun özelliklerini bu anlamda değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Bu özelliklere göre:

1. Kolektif bir özel ad
2. Ortak bir soy miti
3. Paylaşılan tarihî anılar
4. Ortak kültürü farklı kılan bir ya da daha fazla unsur
5. Özel bir "yurt" la bağ
6. Nüfusun önemli kesimleri arasında dayanışma duygusu

Etnik kimlik, etnik kökenin bir araya getirdiği bir grubun taşıdığı kimlik türü olarak özünde kolektif bir kabul görme isteğini içermektedir. Etnik grupların ortak bir kültürle kurdukları aidiyet ilişkisi bağlamında değerlendirilmesi ve kimlik temelinde ifade olanağı bulunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bostancı (1999: 18) bu bağlamda şunları söylemektedir:

"Kişiyle etnik kimlik ilişkisine yeniden dönecek olursak, bu 'doğal endoktrinasyon süreci'nde, algı, tutum ve değerlendirmeler akli olduğu kadar akıldan bağımsız feno-

menlerin de tesiri altındadır. Özellikle belli bir kolektiviteye aidiyette güçlü bir duygusallık ve rasyonel analize tabi tutulması son derece güç bir metafizik alan söz konusudur. Kolektif bilinçlerin, nesnelerine yönelik meşrulastırma girişimlerinden etnik kimlik daha fazla pay alır; çünkü onun dili, taraftarlarına, aidiyetten kaynaklanan essiz/biricik bir deneyimin yaşandığını anlatır."

Çalışmamız sırasında söz konusu edilen etnik grup üyeliğinin karakteristik özellikleri, kültür ve kimlik ilişkisinden hareketle, aidiyet bağlamında ele alınabilir. Etnik gruba dahil olmanın ölçütleri de bu bağlamda belirlenir. Bu nedenle etnik kimliğin, bireylerin birbirleriyle kurduğu aidiyet ilişkisinde ve bir araya gelme durumlarında etkin bir role sahip olduğu söylemek yanlış olmayacaktır. Etnisite ve azınlık olgusunun birbirini etkilediği bilgisinden hareketle iki kavram arasındaki ayrımı açıklamak da konunun daha iyi ele alınmasına olanak tanıyacaktır. Etnisite ve azınlık birbirinin yerine kullanılan fakat birbirini tam anlamıyla karşılayan kavramlar olmasa da çalışmamızın genel çerçevesi içinde birbiriyle etkileşim içinde olan ve birbirini pekiştiren ögelere sahiptir. "Uygulamada azınlık, çoğunlukla bir toplumun yan bölünmelerini belirler. Etniklik ise hem soy hem de millet birliği anlamında kullanılır." (Türkdoğan, 2003: 107)

Etnik Kimlik Bağlamında Azınlık Kavramına Yaklaşımlar

Azınlık kavramının da kökeni eski Yunancadaki *ethnos* (*insan grupları, ulus*) kelimesine dayanmaktadır. Kavram en yalın haliyle; ülkedeki sayıca baskın olan ulustan farklı olarak, daha az sayıdaki başka soydan gelen ulus olarak tanımlanabilir.

Azınlık kavramı farklı disiplinlerde farklı biçimleriyle tanımlanmasından dolayı, kavrama çok çeşitli açılardan yaklaşılmakta ve bu nedenle çok boyutlu bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avrupa kökenli kaynaklarda azınlık kavramı soy, dil, din ve ırk gibi ögelerle birlikte ele alınırken, Osmanlı kökenli kaynaklarda azınlık kavramı din olgusu üzerinden ele alınmaktadır (Kaptan,2002:46). Bu farklılığın temel nedeni "*millet sistemi*" ne dayanmaktadır. Osmanlı'da millet kelimesinin anlamı çoğunlukla dini cemaatlerle ilgili göndermeler için kullanılmaktadır, bugün kullandığımız anlamda "ulus" ile eş değer anlamda kullanılmaya başlaması 19.yüzyıl ile birlikte başlayacaktır (Akgönül, 2007:38). Millet sisteminin ne olduğu anlaşılmadan, azınlıkların "ekalliyet" e dönüşümü ve Avrupa'daki anlamından farklı olarak ülkemizde geçirdiği süreç eksik kalacaktır. Millet Sistemi'nin başlangıcı konusunda fikir birliği yoktur ve günümüzde bile bu sistemin ne zaman uygulanmaya başladığı konusunda çelişkiler sürmesine rağmen bu sistemin İstanbul'un Fethin'den hemen sonra uygulanmaya başladığı ve Tanzimat Fermanı'na kadar devam ettiği düşünülmektedir (Oran, 2014:18) Millet Sistemi'nde Müslümanlar Millet-i Hakime, gayrimüslimler Millet-i Mahkume olarak ilişkilendirilmiştir. Gayrımüslim Millet-i Mahkume olarak imparatorluk içinde belli başlı haklara sahip olsalar bile pek çok önemli haktan muaf tutulmuşlardır. Bu sistemin neden olduğu ülke içindeki sorunlar, Osmanlının iç işlerine karışmak isteyen Avrupa için önemli bir fırsata dönüş-

müş ve böylece Osmanlıda azınlık kavramı konuşulmaya başlamıştır. İmparatorluğun son yarım asrında azınlık tanımının din üzerinden şekillenmeye başlayan anlamı süreç içinde değişmiş ve dönüşmüş, millet kelimesi dinsel çağrışımlarını yitirmiş ve azınlıklara "ekalliyet" denilmeye başlanmıştır. (Oran, a.g.e) Bu durum kavramın dar tanımının dışına çıkılmasında etkili olmuştur. Azınlıklar konusunda yapılan akademik araştırmaların dışında halk arasında bugün bakış azınlık kavramı genel olarak 'gayrimüslim' topluluklar bağlamında değerlendirilmektedir. Bu nedenle Türkiye'de azınlık kavramı ele alınırken Osmanlıdan bugüne gelen kalıplaşmış düşüncelerin etrafında konuşmak çok yoğun rastlanan bir durumdur.

Azınlık kavramının içeriği genişletilip, kavram üzerinde yapılan tartışmaların sayısı da gün geçtikçe artmaktadır. Bu tartışmalar genel olarak, azınlık ve çoğunluk kavramlarının birbirine dönük, birbirini tamamlayan özelliğinden dolayı çoğunluğun üstünden ele alınmaktadır. Çoğunluk için kendi duygu, düşünce ve davranışları örnek teşkil eder, normal olanın sınırlarını belirler. Bu nedenle azınlıklar kusurludur. Çoğunlukla bir araya gelip ortak tavırlar geliştirme isteği ise, farklılıklardan kaynaklanan ayrılıkların ortadan kaldırma çabasıdır. Çoğunluğun azınlığa uyguladığı baskıya karşı koyamayan azınlıklar, çoğunluktan gelen her türlü dayatmayı kabul ederler. Çoğunluğun karşısında farklı, ayrıksı yanlarını göstermekten kaçınırlar. (Karasu, 1998: 24-25) Devletin sınırlarını güç kullanılarak genişlemesini sağlamak, ekonomik ve politik nedenler sonucunda halkı kültürel, siyasi, ekonomik kayıplara uğratmak ve göç etmesini sağlamak azınlıkların oluşmasında önemli rol oynadığı düşünülen faktörlerdendir (Harris, 1989:27).

Azınlık kavramının tanımlanmasında öne çıkan ülkedeki baskın olan gruptan farklı olarak sayıca az bir grup olmalarıdır ve bu durum sayıca az olanın varoluş mücadelesine de gönderme yapar. Azınlık kavramının günümüzdeki anlamıyla şekillenmesi Fransız Devrimi'nin sonuçlarıyla da yakından ilişkilendirilmektedir. Kavram, Fransız Devrimi'nden sonra oluşan ulus-devletlerin oluşumuyla birlikte ilerlemiştir. Ulus-devlet düşüncesinin özünde homojen bir ulus hayali yer almaktadır. Milliyetçilik ideolojisinin bir sonucu olarak 19. yüzyılın sonlarından itibaren ulus-devlet kurma talepleri hızla artmıştır ve pek çok imparatorluk bu taleplerden etkilenmiştir. Azınlık sorunu ulus-devlet ideali ve etnik farklılıklar gerçeği arasındaki çatışmadan yaratılmıştır (Aydın, 2005:146).

Baskın Oran'a göre (2004:26) "Bir toplulukta sayısal bakımdan azınlık oluşturan, başat olmayan ve çoğunluktan farklı niteliklere sahip olan gruba azınlık denir. Bu azınlığın genel tanımıdır ve örneğin buna eşcinseller de girer." Füsun Üstel'e göre (1999:37) azınlık kavramının içeriğinin genişlemesinin, etnik gruplarla sınırlandırılmamasının nedeni kimlik tepkileridir. Bu nedenle azınlık kavramının belirlenmesinde hukuksal, sosyolojik ve politik açıdan üzerinde anlaşmaya varılmış bir tanım yoktur. Azınlık kavramının özünde toplumsal kültürel bir gerçeklik vardır ve bu gerçeklik kavramın içeriğinin açıklanmasına yardımcı olmaktadır. Burada kastedilen toplumsal kültürel gerçeklik; farklılık ve ötekilik durumuna dayanmaktadır. Dinsel, dilsel ve kültürel farklar bu durumun zeminini oluşturmaktadır. (Aydın, 2005:145)

Brunner (1996, 21-24) ve Aydın (2005:145) azınlık kavramının sosyolojinin kavramı olduğu gibi hukukun da ilgi alanına giren bir kavram olduğunu söylemektedir. Bu açıdan

incelendiğinde Caporti tarafından yapılan tanım değerini hala korumaktadır. Birleşmiş Milletler Raportörü Caportorti tarafından 1978 yılında yapılan azınlık tanımına göre:

"Başat olmayan bir durumda olup, bir devletin geri kalan nüfusundan sayısal olarak daha az olan, bu devletin uyruğu olan üyeleri etnik, dinsel ve dilsel nitelikler bakımından nüfusun geri kalan bölümünden farklılık gösteren ve açık olarak olmasa bile kendi kültürünü, geleneklerini ve dilini korumaya yönelik bir dayanışma duygusu taşıyan grup azınlıktır." (Oran, 2000:67)

Burada sözü geçen "kendi kültürünü, geleneklerini ve dilini korumak" bir azınlık bilincine sahip olmaktır. Bu bilinç azınlığın varlığını devam ettirebilmesinin de ön koşuludur.

Caporti'nin azınlık tanımı, Samim Akgönül'ün (2007:36) azınlıkların psikolojik özellikleri sıralamasının da arka planını oluşturmaktadır. Buna göre azınlıkların psikolojik özellikleri şunlardır: "Karmaşık yapıya sahip devletlerde azınlıklar, toplumun alt sınıfı olarak görülürler; azınlıkların-kelimenin tam anlamıyla-fiziksel ve kültürel özellikleri, toplumdaki egemen gruplar tarafından "olumlu" olarak nitelendirmez ve arzu edilmez; azınlıklar statülerinin farkındadırlar. Tüm azınlık mensuplarının, özellikle de ileri gelenlerinin, sahip oldukları belirli özellikler yüzünden kendilerine ait bir kimlik duyguları vardır; azınlık üyeliği, belirli ve neredeyse hiç değişmeyen kurallarla nesilden nesile aktarılır; yok olma korkusu yüzünden ya da çoğunluğun azınlığın özelliklerini reddetmesinden dolayı, azınlık üyeleri kendi aralarında evlenme eğiliminde olurlar.

Azınlıkların sınıflandırılması da içinde bulundukları toplumdaki çoğunluğun üzerinden yapılmaktadır. Azınlık ve etnisite kavramlarının bu açıdan da birbirinden ayrılmaktadır. Etnisite kavramı çoğunluk üstünden tanımlanmamaktadır. Bu sınıflandırmanın azınlıkların sınıflandırılması, içinde bulundukları baskın toplumdan farklı olan özelliklerine göre yapılmaktadır. Arsava' ya göre (1993: 54-57) bu sınıflandırmalar şu şekildedir: Etnik azınlıklar, dini azınlıklar, dil azınlıkları ve ulusal azınlıklar. Etnik azınlıklar ortak dil, kültür, tarih, kader ve geleceğe sahip belirli bir grubun üyesi olarak kabul edilmektedir. Din azınlıkları Müslümanlar ve Hıristiyanlar gibi aynı zamanda etnik azınlıklardır. Din azınlıkları en eski azınlık türü olmasına rağmen, günümüzde din kriteri azınlık grupları belirlemede başat bir görev üstlenmez. Azınlık dininin grup üyelerinin yaşamını büyük ölçüde etkilemesi gerekmektedir. Dil azınlıkları, çoğunluktan farklı olarak azınlık dili konuşan gruplardır. Ulusal azınlık kavramının devletler hukuku terminolojisine girmesi ise 1. Dünya Savaşı sonunda azınlıkların himayesi ile ilgili düzenlemelerle olmuştur. Arsava'nın etnik azınlık tanımına dayanarak Çingeneler, Kızılderiler ve Kürtler bu grubun içinde değerlendirilebilir. Ulusal azınlıklara ise Bulgaristan'da yaşayan Türkleri verebiliriz.

"BULUTLARI BEKLERKEN"

Bulutları Beklerken, Karadeniz'de yaşayan Eleni'nin(Ayşe) çocukluğunda yaşadığı olaylardan yola çıkarak geçmişini sorgulamasını ve kimliğini arayış hikayesini anlatmaktadır.

Bulutları Beklerken, mübadeleye ait siyah beyaz görüntüler ve dokunaklı bir müzikle açılır. Göç yolunda kayıkların, trenlerin, vapurların, köprülerin, uzun yürüyüşlerin bir arada gösterilmesi mübadele sırasında yaşananlara dair dikkatimizi çeker. Bu görüntüler göçün yarattığı sosyolojik ve psikolojik travmayı yansıtır. Kamera abla ve kardeşin görüntüsüne odaklanır. Görüntüde küçük erkek kardeşini kucağında tutan abla ile filmin ana kahramanı arasında ilişki kurulmak istenmiştir. Kitlesel panik havasının dışında yer alan abla ve kardeş daha sonra filmin odak noktası olacaktır. Belgeselin ardından Trebolu Dağları'nın görüntüsüne geçiş yapılır ve tarihler 1975 yılını gösterir. Dokunaklı müzik, öksürük sesiyle kesilir. Ayşe hasta olan ablası Selma'yla birlikte yaşamaktadır. Ayşe'nin ablası Selma felçtir ve onun bakımını Ayşe üstlenmiştir. Film başladığında Ayşe Selma'yı sırtında taşıyarak banyoya götürür. Bu kısacık yol boyunca, Ayşe'nin yüzündeki ciddiyet, Selma'nın öksürük sesleri ve hastalığı filmin başında gösterilen göç yolundaki zorlukları çağrıştırır. Ayşe hasta ve felçli ablası Selma'yla ilgilenirken, komşu çocuğu Mehmet, Battal Gazi'yi izlemeye gelir. Mehmet, Ayşe'nin yatağına oturur ve yatağın altına bakar "benim yatağımın altında karagoncoloslar var" der. Ayşe Mehmet'le çok iyi anlaşmaktadır ve onunla karagoncoloslarla ilgili konuşmaya başlar. Ayşe'nin anlattığı hikayede karagoncoloslar Ayşe'nin yaşadığı köye gelmiş ve köylülerin kulaklarına üflemiştir. Köylüler ondan kurtulmak için dağlara kaçmışlar ama yine de yakalanmışlardır. Ayşe'nin anlattığı hikayede küçük bir kız da vardır. Kızın ailesi karagoncoloslardan kaçmak için dağlara kaçmış ama karlar arasında kaybolmuşlardır. Ailesini karlarda kaybeden küçük kızın, peri kızının yardımıyla kurtulduğunu ve ona ısınması için ışık verdiğini söyler. Ayşe karagoncolos hikayesiyle aslında kendi çocukluğunu anlatmaktadır. O da göç sırasındaki zor koşullarda ailesini kaybetmiştir. Ayşe'nin ablası Selma, anlatılan hikayenin Ayşe'nin kendi hikayesi olduğunu bildiği için üzgündür.

O sırada eve nüfus sayımı için memurlar gelir. Mehmet Battal Gazi filmini izlemek için televizyonu açmıştır. Memurlar televizyonda SSCB devlet başkanı Brejnev'i görürler. "Rusça konuşuyor, suratı görmüyor musun şeytana benziyor, şeytanın ta kendisi teyze, kapat kapat biz işimize bakalım" derler. Dönemin Türk-İslam sentezine dayalı siyasi atmosferi böylece yansıtılmış olur.

Selma'nın sayım sırasında hastalanması, Ayşe'nin onu doktora götürmesi ve sonrasında sırtında taşıyarak yatağına yatırması sırasında da dokunaklı müzik çalmaya başlar. Müzik şiddetli bir yağmur sesiyle kesilir. Selma o gece ölmüştür. Selma'nın ölümüyle birlikte Ayşe yapayalnız kalmıştır. Sürekli sırtında taşıdığı ağır bir yük olarak sunulan ablanın ölümü, Ayşe'yi yapayalnız bıraktığı gibi geçmişini sorgulaması için olanak tanır. Selma'nın ölümünden sonra Ayşe'nin Eleni'yi yeniden keşfetmesi yavaş yavaş başlar.

Ayşe artık kendi içine dönmüştür. Sadece Mehmet'le konuşur. Mehmet'de sadece okul çıkışlarında Ayşe'ye gelmektedir. Mehmet'in okulda geçirdiği zamanlar ulusal kimliğin yaratıldığı mekana dönüşmektedir. Yerli malı haftası kutlaması, öğretmen masasındaki bayraklar, Türk Yılmaz marşını coşkuyla söyleyen öğrenciler ulusal kimlik inşası sırasında okulların önemli bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Türk kimliğinin yaratılmasında okullar önemli bir görev üstlenmiştir. Okullar resmi devlet ideolojisinin ve bu ideolojinin sınıfsal örgütlenme biçiminin meşrulaştırılmasında en önde gelen ku-

rumdur. Bu nedenle okul herkesin ülkeyle ilişkisini kurduğu yere dönüşür.

Ayşe, Selma'nın ölümünden sonra uzun süredir kullanılmadığını anladığımız odaya girer. Mehmet'de yanındadır. Eski eşyaları karıştırırken fotoğraflar bulur. Ayşe'nin bulduğu fotoğraflar kaybolan geçmişin hatırlamasına yardımcı olur ve seyircinin de tarihi süreçleri anımsamasına yardımcı olduğu için çift yönlüdür. Mehmet'in Ayşe'ye sorduğu "bu garip adamlarda kim" sorusu geçmişi duyumsamamızı sağladığı için, seyirciyi de tarihsel süreç hakkında düşünmeye yönlendirir. Ayşe'nin bulduğu fotoğraflar geçmişten günümüze yansıyan izlerdir.

Karadeniz köylüleri için yayla zamanı gelmiştir ve köylülerin hepsi yaylaya çıkmak hazırlıklar yapar. Komşularıyla birlikte yaylaya çıkan Ayşe evine kapanır. Zaman zaman tek başına dışarı çıkıp sisli dağlara bakar. Ayşe'nin bir şeyler anımsaya başladığını anlarız. Dağlara gitmek için sık sık evden ayrılan Ayşe, hastalanır. Hastalığı sırasında Küçük Mehmet'e sarılarak uyurken Niko ismini sayıklar. Hasta olmasına rağmen yataktan kalkar ve sisli dağlara gider. İlk defa Rumca konuşmaktadır.

Tek başına dağlara giden, uzun süre sisli dağları seyreden ve hiç kimseyle konuşmayan Ayşe, komşularına göre delirmiştir ve onun iyileşmesi için mutlaka kurşun dökülmesi gerekmektedir. Komşu kadınlar kurşun dökmek için Ayşe'nin evine gelirler. Ayşe hepsini evden kovar. Komşu kadınlar tarafından kutsal bir ritüel olarak kabul edilen "kurşun dökme" törenini bozduğu için Ayşe'ye şüpheyle yaklaşılır. "Onca kurşun döktük, şeytan mı girdi diye. Gavur mu çıktı deli mi çıktı, anlamadım gitti. Ömründe besmele çekmemiş birine kurşun ne kadar fayda olur? "Ayşe hakkındaki 'gavur' şüphesi, ablası Selma için de geçerlidir. Selma'nın ölümü, meyhanede iki sarhoşun sohbet konusu olur. Söz konusu sohbette gayrımüslim olduğundan şüphe edilen Selma, dönemin bir diğer sakıncalısı komünistlerle birlikte anılır. Rumların sadece tarihsel olarak Türk düşmanı oldukları değil, neredeyse genetik olarak kötü oldukları'' düşünülmeye başlanmıştır (Akar ve Demir:1994)

-Kazıp çıkaralım onu da, bakalım gavursa anlarız.
-Karılar sünnet olmaz.
*-Ters mi dönm*üş, toprak kabul etmiş mi onu, *boynuz mu çıkmış?*
-Bu komünistlerin gidecek yeri var ise? Gidecek yeri, yatacak yeri var mı?
Muharrem: Sizin hiç utanmanız yok mu, komünistlerin dini imanı sizden mi sorulur?
-Çok konuşma, Muharrem. Moskof piç kurusunu korumak yeter sana

Komşuları yayladan köye dönmeye başlamıştır. Ayşe'yi de götürmek isterler fakat o tek başına yaylada kalır. Yanında getirdiği siyah beyaz bir fotoğrafa bakarak, küçük bir ateş yakar, dua eder. Bu sahnede Ayşe'yi daha karalı görürüz. Kurşun dökme töreni sırasındaki gerginliği yoktur. Tek başına yaktığı küçücük ateşle birlikte dua etmesi öfkesini yatıştırmış öteki töreni geçersiz kılmıştır. Ayşe yayladayken kasabaya "yabancı'' bir adam gelir. Mehmet ve arkadaşı Niko olduğunu düşündükleri adamı izlemeye başlar. Bu adam Tanasis adında bir Rumdur. Tanasis'de göç sırasında yetim kalmış 1916'da Sovyetler Birliği'ne gitmiştir.

Tanasis balıkçı Muharrem'in yanına gider. Muharrem onu hatırlar. Yıllar önce kendisinin ve diğer Rum çocukların SSCB'ye kaçmasına yardım etmiştir. Muharrem ve Tanasis Rumca konuşurlar. Muharrem ve Tanasis gece kayıkla denize açılırlar. Tanasis Rumca şarkılar söyler. Daha sonra kendi serüvenini anlatmaya başlar: "Sen 16'da beni Rusya'ya öbür yetimlerle kaçırdıktan iki yıl sonra, Yunanistan'a gittim. Sonra da 47'de Yunanistan'ı emperyalistlerden temizlemek için partizanlara katıldım. Bu kez de emperyalistler sürdü. Sonra yine Rusya. Sonunda Rusya benim sürgün evim oldu" diye anlatır. Muharrem'de "demek 47'den beri Rusya'dasın" diyerek konuşmaya katılır. Tanasis "Evet, tam 27 yıl oldu. Şimdi de Yunanistan'da hükümet kapıyı açmış, eve dönebileceğimizi söylüyor. Hangi eve? Bende kendi kendime dedim ki bari 59 yıl önce ilk kovulduğum eve, bir uğrayıp da öyle gideyim." Yabancının kim olduğunu anlarız. Tanasis hayatı boyunca sürgünde yaşamıştır. Hiçbir ülkeye kendini ait hissedemez. Yabancının denizden döndükten sonra gittiği kırık dökük ev, yaşanılan olayların simgesidir.

Tanasis'in tavırlarının köydeki hiç kimseye benzememesi ve Rumca konuşması sebebiyle Mehmet onun Niko olduğuna emindir. Ayşe gibi konuştuğunu söyleyip, Tanasis' i yaylaya götürür. Ayşe'yi sis dağlara bakarken bulurlar. Ayşe, Mehmet'i Niko sanır ve uzun uzun Rumca konuşur. Sisli dağlara bir şeyler arıyormuş gibi bakan Ayşe kendi kendine konuşuyor gibidir. Uzun monoloğundan yaşadığı travmayı hatırladığını anlarız.

> *"Niko geri döndün, bak, Marika Sofia'yı taşıyor sırtında hala, Sofia'nın başı neden öyle? Bir öne bir arkaya sallanıyor, ölü mü yoksa, anlamıyorum bir türlü. Prodromos' da koruyamaz artık onları. Dağlarda o çoktan vuruldu. Bak, Marika Sofia'yı* bıraktı çoktan karlara. Hey gidi *Niko, en zor olanı gecelerdi değil mi? Sanki herkes bütün gücünü gündüze saklıyordu. Sırf geceleri ölebilmek için. Neden yaptılar bunu, Niko? Söz vermişlerdi sadece birkaç gün yürüyecektik. Sonra geri dönecektik, sonra ne oldu? Mersin'e kadar ölülerimizi karlara gömerek yürüdük. Niko, ona kim olduğunu söyleyelim mi? Niko benim kardeşim. Ben Eleni Terzidis, Prodromos ve Marika Terzidis'in* kızı. Babam *Niko'yu bana emanet etti, ölmeden önce vasiyet etti, Niko'yu koru dedi."*

Ayşe'nin Rumca konuştuğu dağlar göçün gerçekleştiği mekandır. Yıllarca tek kelime Rumca konuşmayan Ayşe, Selma'nın ölümüyle yapayalnız kalınca sisli dağlarda vakit geçirmeye başlar ve "göç"ü anımsar. Tanasis'de yıllar sonra ilk kez geldiği memleketinde otel odasından görkemli Karadeniz Dağları'na uzun uzun bakar. Tanasis'in ve Ayşe'nin sisli dağları bellek mekan işlevini görür. Bellek kimliğin var edilmesinde en önemli ögelerdendir. Belleğin sınırları kesin olarak belirlenmiş bir yapısı, boyutlarının önceden tahmin edilebilir bir yapısı yoktur. "Bellek dediğimizde, zamana ve mekâna, imgeye ve nesneye, dokuya ve kokuya kök salmış olan, muğlâklıkların, hatıra buğusunun ve duygusallığın varlığını sürdürdüğü bir zihni düzleme bakmaktayızdır" (Nora, 2006: 19). Buna bağlı olarak hatırlama da parçalardan oluşmuştur. Başlangıç ve bitişler kesin olmak zorunda değildir. Hatırlamalar da çağrışımsal yollarla gerçekleşir. Morley ve Robins'e göre (1997: 130–131): "kimlik bir bellek birimidir ve yurt anılarından olu-

şur.” Ayşe, Tanasis ve Mehmet eve döner. Ayşe bu kez Türkçe konuşur, bu konuşmaya Ayşe’nin bulduğu siyah beyaz bir fotoğraf ve önünde yanan ateşte eşlik eder.

> *“Süleyman Baba, Niko ile beni karların arasında bulmadan önce vahşi bir hayvana dönmüştüm korkudan. Süleyman baba bizi Selma ablama ve anama götürdü, onlar kurtardı beni bu vahşetten, ama Niko hep kaçıp öteki yetimlerin yanına, kışlaya giderdi. Sonra bütün yetimleri toplamaya başladılar, bizi takalara bindirip uzaklara götüreceklerini söylediler. Ne takaya binmek ne de y*ürümek istiyordum. Süleyman *bana ismini verdi. Elli yıl boyunca kimse kim olduğumu bilmedi. Elli yıl boyunca kendi dilimde tek kelime etmedim. Babam ölürken vasiyet etti, sırrımızı tutmamızı istedi, biz kimseye söylemedik. Selma’nın kocası bile kim olduğumu bilmedi. Sonra Selma beni buraya getirdi, doğduğum evi aldık, vicdanımın rahat edeceğini söyledi, ama ben hep bu suçla yaşadım. Şimdi Selma’da bıraktı gitti beni. Niko gitti, benim burada ölmekten başka bir isteğim yok. İhanetim yakamı hiç bırakmadı. Niko’nun pencerenin ardından bana son kez bakıp gidişini beynime kazıdım. Ama artık onun yaşayıp yaşamadı*ğını bile bilmiyorum.’’

Ayşe anne ve babasıyla Trebolu’da yaşadığı çocukluk günlerinin sona ermesinden bu yana hayatı boyunca, bir Türk ve Müslüman ailenin çocuğu olarak, Türkçe konuşarak yaşar. Bu durumun nedenlerinin başında, Türk ve Müslüman toplum içerisinde yaşamak zorunda olan Ayşe’nin, kendini güvende hissetmek amacıyla yaşadığı toplumun değerlerini benimsenmeye çalışması olduğunu söyleyebiliriz. Ayşe birden fazla toplumsal kimliğe sahiptir. Eleni kimliği çocukluk günlerinde içinde yaşadığı toplumsal çevre tarafından kazandırılmıştır. Bu kimliğinin içine ailesi, toplumu ve ulusu da dahildir. Ancak, kimlik olgusunun dinamik olduğu göz önünde bulundurularak Eleni kimliğinin tarihsel süreçlerden etkilendiğini söylemek mümkündür. Ayşe elli yıl boyunca başka bir kimlikte yaşar, kendi dilini, dinini ve kimliğini gizler. Ayşe kendi dilini çok uzun yıllar boyunca hiç konuşmamıştır. Çocukluğunda ana dilinden koparılarak Türkçe konuşmaya zorlanan Ayşe, dil yoluyla kendisine bırakılan kültürel mirası da kaybetmiştir. Geri kalan hayatında yepyeni bir dille kendisini ifade etmeye çalışacak, benliğini yeni diliyle kurmaya çalışacaktır. Bu durum Ayşe’nin geçmişinden kopmasına yol açar.

Tanasis, Yunanistan’a gitmek üzere Karadeniz’den ayrılır. Yunanistan’a geldiğinde Eleni’ye bir mektup gönderir. Eleni Tanasis’den gelen mektup sayesinde köye geri döner. Tanasis şunları yazmıştır: “Sevgili Eleni, bu mektubun elinize geçeceği umuduyla yazıyorum, ancak yazacaklarımın da kolay olmadığını bilmenizi isterim...”

Ayşe Tanasis’in yolladığı bu mektup üzerine Selanik’e gitmek üzere hazırlanmaya başlar. Bu hazırlık sürecinde Mehmet yanındadır, Eleni’nin gitmesini istemez. Ona “gitme” der. Eleni “keşke daha önce gidebilseydim” der. Mehmet ve Ayşe sarılırlar ve Ayşe “Hayatım boyunca bir çocukla gidemediğim için acı çektim, şimdi bir çocuğu terk etmek zorunda olduğum için çekiyorum” der. Ayşe’nin kardeşi Niko’yu bulmak için çıktığı yolculuk, kendisini bulmak için çıktığı içsel yolculuğa dönüşür. İlk defa Rum kimliğini

saklama gereği duymaz. Ayşe yöresel giysileriyle Selanik'te "yabancı"dır. Kıyafeti ve konuştuğu Pontus Rumcası onu farklılaştırır. Selanik'e ait olmadığını bu farklılıkların belirgin biçimde olmasından anlayabiliriz. Ayşe'nin Rum kimliği ve Türk kimliği arasında kalması, Rum kimliğinin bastırılması yüzünden sorunlar doğurmaktadır. Ayşe kardeşinin evini bulur ve onun eve dönmesini bekler. Uzun süre bekledikten sonra Niko ve eşi gelir. Niko, Eleni'yi görünce çok şaşırır ve sinirlenir. Onu tanımadığını söyler ve içeri almaz . Niko'nun karısı Zoi Eleni'ye kapıyı açar, sevgiyle yaklaşır ve içeri alır. Niko ve karısı arasında şu konuşma geçer:

Niko: Sır falan yok. Ben bütün ailemi sürgünde kaybettim. Elli yıldır Sofia'nın anısıyla yaşıyorum. Başı anamın sırtında şuursuzca sallanırken ölüp ölmediğini bile anlamamıştım. En sonunda annemin ölüsünü de o yıkıntının dibine bıraktım, yürüdüm gittim.
Zoi: Ya bu kadın kim?
Niko: Bilmiyorum, bilmek de istemiyorum.

Zoi, Eleni'ye sabah olunca her şeyin yoluna gireceğini söyler. O gece Niko'yla konuşmazlar. Sabah olduğunda Eleni dışarı çıkar. Yolda gördüğü yaşlı bir kadına Tanasis'i sorar. Kadından onun gittiğini öğrenir. Yaşlı kadın ve Eleni sohbet etmeye başlar. Yaşlı kadın Eleni'ye "Karadenizli misin?" diye sorar. Eleni " Evet, Tirebolu' luyum" diye yanıtlar. Yaşlı kadın Türkiye'yi bilmektedir. Çünkü Yunanistan'a Türkiye'den göçmüştür. Bunun üzerine Türkçe konuşmaya başlarlar. Yaşlı kadın "Allah canımı alsaydı da o kiraz ağacının altına gömseydiler beni" der. Kadın Türkiye'de geçirdiği yılları çok özlemektedir. Eleni onunla çok iyi anlaşır. Çünkü aynı şeyleri hissederler.

Eleni eve döndüğünde Niko'yu görür. Masaya pek çok fotoğraf dizmiştir ve fotoğraflar eşliğinde ilk gençliğini, evlendiği günü, çocuğunun doğumunu, daha sonraki yılları anlatır:

"Bunlar benim hayatım, sen bu fotoğrafların hiçbirisinde yoksun, şimdi benden af dilemeye geldin. Affedilecek bir şey yok, eğer kardeşim olsaydın bu fotoğraflardan birinde olurdun."

Niko'nun gösterdiği fotoğraflara büyük bir merak ve şefkatle bakan Ayşe bu soru üzerine elindeki aile fotoğrafını uzatır. Göç ile birlikte birbirinden ayrı düşen Eleni'nin ailesi, fotoğraf yoluyla bir araya gelir. Siyah beyaz aile fotoğrafını gören Niko şaşırır. İkisi de hiç konuşmaz, uzun uzun birbirlerine bakarlar. Niko ve Eleni, göçün ayırdığı iki kardeş sonunda kavuşmuşlardır.

Eleni ve ailesini mübadele yılları ayırmıştır. Evlerini, komşularını, hayatlarını bırakıp gitmek zorunda kalmışlardır. Göç sırasında pek çok insan ölmüş, aileler dağılmıştır. Dağılan ailelerden birisi de Eleni'nin ailesidir. Annesi, babası ve küçük kız kardeşi bu sırada yaşamını yitirmiştir. Eleni kendisini evlat edinmek isteyen bir aileye sığınarak hayatta kalmayı başarmıştır. Kardeşi Niko'yu yalnız bırakmıştır. Filmin kimlik ve aidiyet sorunsalı üzerine temel izleği de bu olayların üzerinden oluşmuştur.

GÜZ SANCISI

Filmin ana karakterlerinden biri Behçet'tir. Behçet'in babası dönemin iktidar partisi Demokrat Parti'nin önde gelen isimlerinden ve taşralı bir ağadır. Filmin ilk sahnesinden itibaren duvardaki büyük fotoğrafıyla ve telefon konuşmalarıyla Behçet üzerinde çok etkili olduğunu anlarız. Behçet'in onunla telefonda konuştuğu sırada yanlışlıkla elini kesmesi babanın sert otoritesini çağrıştırmaktadır. Bu sahnede, Elena'yı da görürüz. Elena karşı evde yaşayan Rum fahişedir. Behçet akşamları Elana'yı gizlice izlemektedir. Elena da bunun farkındadır ve perdeleri kapatma gereği duymaz. Behçet'in babası tam da bu sırada arar. Böylece filmde Behçet ve Elena'nın ilişkisine babanın itiraz edeceği ilk sahneden anlaşılmaktadır. Behçet'in babasının taşralı otoriter bir ağa olması, iktidar partisiyle yakınlığı ve baskıcı bir kişilik olması dönemin siyasi atmosferinin de temsilcisi gibi algılanmasına neden olmaktadır.

Güz Sancısı'nda Rumlar sadece üç karakter üzerinden temsil edilmektedir. Bu figürler: Behçet'in aşık olduğu karşı komşusu Rum Elena, Elena'nın onu pazarlayan babaannesi ve babaannesine aşık, oyuncakçı Yorgo'dur. Elena'nın babası evin tek erkeğidir ve genç yaşta ölmüştür. Annesi ise Elena bebekken onu bırakıp kaçmıştır. Elena fahişelik yaparak evi geçindirmektedir. Elena'yı babaannesi pazarlar. Rahat bir yaşam sürmek için sadece kendi torununu pazarlar ve çevresindeki insanlara zarar vermez. Güz Sancısı'nda Yeşilçam'ın Rum kadın temsillerinden öteye gidilememiştir. 1960 ve 1980 arasındaki dönemde çekilen Yeşilçam filmlerinde olduğu gibi Rum kadınına fahişe yakıştırması yapılmıştır.'' Yeşilçam filmlerinde Rum kadın, potansiyel fahişedir. Buna uygun olarak filmlerde rastlanan Rum kadın kişilerin en çok genelev işletmeciliği, randevuculuk, fahişelik, kaçakçılık yaparak geçindikleri görülmüştür. Pek çok filmde Rum kadın, çalışmak yerine bir erkekle evlilik dışı ilişkiye girerek geçimini sağlamaktadır" (Balcı:2014). Filmin diğer Rum kadın karakteri Elena'nın babaannesi de Yeşilçam'ın yerleşik görüşlerinin bir tekrarıdır. Yeşilçam filmlerinin pek çoğunda fahişelik yapan genç Rum kızlarının yanı sıra, orta yaşlı kadınlarda randevuculuk yapmaktadırlar. Filmin diğer kadın karakteri, Behçet'in nişanlısı Nemika ile kıyaslandığında Elena'nın cinselliği çok ön plana çıkartılmıştır. Bu bakımdan Elena'nın kontrastı konumundadır. Elena'nın cinselliğini kullanarak para kazandığı da özellikle vurgulanmaktadır. Türk sinemasındaki ahlaksız kadın imgesinin gayrimüslim kadınlarla oluşturulması, Müslüman ve gayrımüslim kadınlar arasındaki sınırların kesin olarak belirginleştirilmek istenmesinden kaynaklanmaktadır. Müslüman kadınlar dinsel baskılarla boğuşurken, gayrımüslim kadın giyim şekliyle ve cinsel anlamda Müslüman kadına göre daha serbest olabilmiştir (Balcı:2014). Behçet ve babası arasında geçen diyalogda bir gayrımüslim ile bir Müslümanın ilişkisinin toplum tarafından hiç onaylanmadığını anlamak mümkündür:

Baba: Dersler başlayana kadar çiftliğe gel.
Behçet: Onu bırakamam.
Baba: Yazları çiftliğe geldiğin zamanı hatırlıyor musun?
Behçet: Çok zaman oldu.

Baba: Demek böyle olacakmış ha. Her şey avuçlarımın arasından ka gidiyor. Sen de git.

Behçet: Seviyorum onu. Hayatımdaki en değerli şey o.

Baba Seviyormuş. Bir Rum'u, bir fahişeyi seviyormuş. Sana bütün dünyamı verdim.

Behçet: Sizin dünyanızı istemiyorum artık.

Baba: Başka dünya yok. Başka dünya yok. Yok. Yok

Filmde Rumların günlük yaşantısıyla ilgili çok az şey anlatılmaktadır ve İstanbul'daki sosyal ve kültürel konumlarına hiç değinilmemiştir. Filmde gayrımüslim karakterlerin yaşadığı yerde Türk karakter aracılığıyla sunulmaktadır. Behçet'in Elena'nın izlemesi sayesinde Elena'nın odasını görebiliriz. Yine Behçet'in Elena'yı ziyarete gitmesiyle de Elena ve babaannesinin yaşadığı evi görebiliriz. Bunun dışında Elena ya da babaannesini evinde günlük yaşantısını sürerken görememekteyiz.

Güz Sancısı'nda gayrımüslim aile imgesi de, Müslüman aile imgesinden farklılıklar göstermektedir. Elena'nın annesi o küçükken evi terk etmiş, babaannesi onu pazarlamaktadır ve evde otoriteyi sağlayacak baba figürü yoktur. Behçet'in ve Nemika'nın aileleri ise son derece zengindir ve ve her ikisi de otoriter babalara sahiptir. Üstelik Nemika'nın çok geniş bir aile çevresi olduğu da evde verilen bir kokteylde gösterilmiştir. Elena'nın ise parçalanmış bir ailesi ve babaannesinden başka hiç kimsesi yoktur. Elena'nın, Behçet'in ve Nemika'nın tek ortak noktası üçününde annesinin olmayışıdır. Elena'nın annesi o küçükken evi terk etmiş, Behçet'in annesi o bebekken ölmüştür. Nemika'nın annesinden ise film boyunca hiç söz edilmez.

Güz Sancısı'nda Rumca şarkılar, Eleni'nin boynundaki haç, Elena ve babaannesi arasında ara sıra geçen Rumca konuşmalar ve aksanlı Türkçe dışında Rum kültürüne ve kimliğine dair başka bir vurguyu göremeyiz. Bu bağlamda incelediğimizde gayrımüslim temsilinin, Güz Sancısı'nın dramatik yapısındaki yeri ne olursa olsun, Yeşilçam' daki azınlık temsilinin kalıplaşmış özelliklerini sürdürdüğünü söylemek yanlış olmaz.

Elena ve babaannenin yanı sıra diğer Rum karakter oyuncakçı Yorgo'dur ve film boyunca pek görünmez. Yorgo, filmde aşk öyküsünün kahramanı olarak karşımıza çıkar. Sevdiği kadına ait eşyayı yıllarca saklayan ve onun dönmesini bekleyen Yorgo filmin en temiz, en duyarlı karakteridir. 6-7 Eylül olayları sırasında dükkanı yağmalanan Yorgo, yıllarca sakladığı sevdiği kadına ait eşyayı alarak ona doğru gitmektedir. Yorgo ve Elena'nın babası 6 Eylül günü kavuşurlar. Bu nedenle filmin üç gayrımüslim karakterinden ikisini oluşturan Yorgo ve babaannenin 6 Eylül günü yaşadıkları aşk ilişki üzerinden anlatılır.

6 Eylül'den bir gün önce Kıbrıs Türktür Cemiyeti üyeleri kapıları işaretler ve bu sıralarda filmde Elena Behçet'le sevişmektedir. 6-7 Eylül olayları burada iki sevgilinin kavuşmasını engelleyen bir olay olarak sunulmuştur. Bu nedenle tamamıyla tarihsel gerçeklikten kopuktur. Anlatının odağı olan olay bağlamından koparılmıştır. Aynı şekilde Elena'nın öldürüldüğü sahnede, 6-7 Eylül olaylarıyla ilişkilendirilmeden kişisel hesap-

laşma sonucuymuş gibi yansıtılmıştır. Azınlıklara yönelik saldırılar filmde aşk ilişkilerinin yanında bir motif olarak yer almıştır. Eylemlerin çok önceden planlanması, ağır bilançolar ve pek çok buna benzer ayrıntı filmde kendine yer bulmamıştır.

Güz Sancısı'nda anlatının odağı olan 6-7 Eylül olayları tarihsel gerçekleri yansıtmanın dışında kalmıştır. Filmde sadece üç gayrımüslim karaktere yer verilir ve fahişelik, randevuculuk yapan, erkeksiz ve parçalanmış aileleri olan Rumlar klişesini tekrar etmekten öteye gitmemektedir. Toplumsal ve siyasi hayatta travmalara yol açan 6-7 Olayları Güz Sancısı'nda aşk ilişkisine fon oluşturulmuş ve masalsı, romantik bir atmosferde yer almıştır.

SONUÇ

Etnik kimlik ve bununla ilişkilendirilebilen aidiyet sorunsalı ülkemizde en çok tartışılan konuların ilk sıralarında yer almaktadır. 2000'li yılların başından itibaren sinemada da bu konu üzerine yoğunlaşılmıştır. Türkiye'nin geçirdiği politik süreçlere bağlı olarak sinemada da değişimler yaşanmıştır. Bu bağlamda politik alanda çok tartışılan konuların sinemaya yansıması da uzun sürmemiştir.

Bu çalışma, genel itibariyle, etnik kimlik kavramını azınlıklar bağlamında değerlendirmektedir. Azınlıklar için kimliğin bir güvence ve tutunma noktası olduğu kabul edilmektedir. Azınlıklar kimliği kendi varlığını oluşturma için kullanılır; bu durum da egemen kültürle ilişki kurmayı, gündelik hayatın doğal akışı içinde kendilerine uygun seçimler yapabilmelerini ve hayata uyum sağlayabilmelerini mümkün kılmaktadır. Bu çalışmada, yapılan tanımlamaların ve yararlanılan kuramsal görüşlerin, incelenen filmler aracılığıyla bir araya getirilmesine çalışılmıştır.

Bulutları Beklerken filminde Eleni/Ayşe kendi dilini uzun yıllar boyunca hiç konuşmamıştır. Çocukluğunda ana dilinden koparılarak Türkçe konuşmaya zorlanan Ayşe dil sayesinde kendisine bırakılan kültürel mirası kaybetmiştir. Geri kalan hayatında yeni bir dille kendisini ifade etmeye çalışacak, benliğini yeni diliyle kurmaya çalışacaktır. Bu durum geçmişinden kopmasına yol açar. Amin Maalouf'a göre (2008) dil, kültürel kimliğin temel ögesi olmakla yükümlüdür, dil çeşitliliği ise her tür çeşitliliğin temel ögesidir. Ana dilinden uzaklaşan Eleni, Karadeniz'in heterojen etnik kimliğinin bir temsilidir. Bu açıdan bakıldığında dil ve kimlik çeşitliliği kaybolan Karadeniz'de etnik bakımından homojenlik yaratılmak istendiği sonucuna ulaşılabilir.

Ayşe'nin bulduğu aile fotoğrafları ise geçmişte yaşanan olayları anımsatması bakımından bulunduğu andan itibaren önemli bir işlev görür. Filmde Türk ve Müslüman olan çoğunluğun hakim ideolojisinin en çok hissedildiği kesitler, küçük Mehmet'in okul sahnelerinde ve eve gelen sayım memurlarının diyaloglarında karşımıza çıkar. Bu açıdan, Yeşim Ustaoğlu'nun okul ve nüfus memurlarını resmi ideolojinin temsilcileri olarak değerlendirdiğini dönemin siyasi konjonktürünü özellikle bu iki öge üzerine kurduğunu söyleyebiliriz. Filmin sonunda Eleni/Ayşe'nin Selanik'de de "öteki" olması, belleğinin, dilinin ve ailesinin yok edilmesi sonucunda mekansız ve kimliksiz kalmasının en açık göstergesidir.

Bulutları Beklerken filminde ulaşılan sonuç, etnik kimliğin sinemaya yansıtılmasında yol açıcı değişimleri meydana getirdiğidir. Filmde Rum etnik kimliğine dair öykünün kalıplaşmış yargıların dışında işlenmesi bu değişimleri destekler niteliktedir. Yeniden biçimlendirilen Rum etnik kimliğinde, dışlanan grupların kendini ifade etmesine olanak tanınmıştır. Eleni odağında geçmiş yeniden keşfedilmiş, kimliklerin kendini rahatça ifade edebilmesi için temeller atılarak mevcut hegemonya yeniden tesis edilmemiştir. Film böylece karşı hegemonya mücadelesinin ifade alanı olmuştur. Devletin kimliğinden arındırdığı bireylere varlık kazandırılmıştır.

Güz Sancısı filminde ulaşılan sonuç, anlatının odak noktası olan 6-7 Eylül olaylarından uzaklaşılması, yaşananların masalsı ve duygusal bir atmosferde geçiyormuş gibi sunulmasıyla film tarihsel gerçekleri yansıtamamıştır. 6-7 Eylül Olayları'nı doğal bir süreçmiş gibi vurgulaması filmin odak noktasından ne kadar uzaklaştığını göstermektedir. Yeşilçam filmlerinde Rum kadın, potansiyel fahişedir. Buna uygun olarak filmlerde rastlanan Rum kadın kişilerin en çok genelev işletmeciliği, randevuculuk, fahişelik, kaçakçılık yaparak geçindikleri bilinmektedir. Pek çok filmde Rum kadın, çalışmak yerine bir erkekle evlilik dışı ilişkiye girerek geçimini sağlamaktadır. Güz Sancısı filminde de Rum karakterlerin randevuculuk yapması ve ailesinin parçalanmış olması bildiğimiz sunumların ötesine geçememiştir. 6-7 Eylül Olayları'nın ulusal sermayenin yaratılması ve etnik homojenleşme ile ilişkisi olmasına rağmen, filmde bu tartışmaya dair en ufak bir ima bile bulunamamıştır. Yeşilçam filmlerinden izlemeye alıştığımız her mahallede tek gayrımüslimin yaşadığı izleniminin uyandırılması Güz Sancısı filminde de karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle Güz Sancısı tarihin çarpıtılmış halini seyirciye sunmaktan öteye gidememiştir.

KAYNAKLAR

Akgönül.S (2007). *Türkiye Rumları*. İstanbul:İletişim

Anthony D. Smith(2014). *Millî Kimlik***.** **(**Çev: B. S. Şener) İletişim: İstanbul

Aydın, Suavi (1998). *Kimlik Sorunu, Ulusallık ve Türk Kimliği*. İstanbul: Öteki

Balcı.D(2014). *Yeşilçam'da Öteki Olmak*, İstanbul:Kolektif

Balş,Rifat N.(2003). *Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahudileri: Bir Türkleştirme Serüveni*, İstanbul:İletişim

Baumann, Gerd (2006). **Çok *K*ültürlülük Bilmecesi** (çev. I. Demirakın) Ankara: Dost.

Bayart.J.F(1999). *Kimlik Yanılsaması*.(Çev:Mehmet Moralı)Metis:İstanbul

Bilgin, N. (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi, Teknikler ve Örnekler*, Siyasal: Ankara

Bilgin, N. (1994). *Sosyal Bilimlerin Kavşağında Kimlik Sorunu*, Ege:İzmir

Bilgin, N. (2014). *Türk Aydını ve Kimlik Sorunu*, Ankara

Bostancı, N. (1999). *Bir Kolektif Bilinç Olarak Milliyetçilik*, Doğan:İstanbul

Burke, Peter (2008). *Kültür Tarihi* (Çev: M. Tunçay)İstanbul: Bilgi Üniversitesi

Cahoone.L (2001). *Modernliğin Çıkmazı*.(Çev:Ahmet Demirhan ve Erol Çatalbaş) İnsan:İstanbul

Cana Bilsel, "Yeni Dünya Düzeninde Çözülen Kentler ve Kamusal Alan", 2015, http://kendineaitbiroda.wordpress.com (22.03.2015)

Doytcheva, Milena (2009). Çok kültürlülük, (Çev. T. Akıncılar Onmuş) İstanbul: İletişim

Eryılmaz, B.(1992). *Osmanlı'da Millet Sistemi*.İstanbul:Ağaç

Göka, Erol (2006). *İnsan Kısım Kısım: Toplumlar, Zihniyetler, Kimlikler*, Ankara: Aşina

Guibernau, M(1997). 20.*Yüzyılda Ulusal Devlet ve Miliyetçilikler* (Çev:Neşe Nur Domaniç) Sarmal:İstanbul

Güncel Toplumsal Sorunlar, 33, 215.

Güvenç, Bozkurt (1995). *Türk Kimliği*, Remzi: İstanbul

Güvenç, Bozkurt (1992)."Dil-Kültür Bağıntısı"Çağdaş *Türk Dili Dergisi* 87,s:509

Hall, S(1998).*Kültürel Kimlik ve Diaspora*(Çev: İrem Sağlamer)Sarmal:İstanbul

Karpat, K. "Kimlik Sorununun Türkiye'de Tarih, Sosyal ve İdeolojik Gelişmesi", S.ŞEN (Ed.),

Kymlicka, Will (1998). **Çok kültürlü Yurtta**ş*lık*, (çev. Abdullah Yılmaz), İstanbul: Ayrıntı.

Larrain, Jorge(1995). İdeoloji ve Kültürel Kimlik, Sarmal: İstanbul

Marshall, Gordon(1999). *Sosyoloji Sözlüğü* (Çev. O. Akınhay, D. Kömürcü) Ankara: Bilim ve Sanat

Nora, P. (2006). *Hafıza Mekanları*. Dost: Ankara

Oran, B(1995). *Sosyal Bilimlerin Kavşağında Kimlik Sorunu*. İstanbul:Bağlam

Parekh, Bhikhu (2002). **Çok kültürlülüğü Yeniden Düşünmek**(çev. B. Tanrısever) Ankara: Phoenix.

Raymond Williams (2005). *Anahtar Sözcükler* (çev: S. Kılıç) İletişim: İstanbul

Taylor, Charles(2000) *Modern Toplumsal Tahayyüller*(Çev: H.Koyukan)İstanbul: Metis

Tekinalp, Şermin(2005). *Küreselleşen Dünyanın Bunalımı: Çok kültürlülük*, İstanbul: Kültür Üniversitesi

Tok, N (2007). *Kültür, Kimlik,Siyaset*, Ayrıntı:İstanbul

Toktaş, Ş (2004) ,"Citizenship andminorities: a historical overviewof Turkey's Jewish minority",*TheJournal of Historical Sociology* .18.sayı 2005

Türkiye'deAzınlıklar: Kavramlar, Lozan, İç Mevzuat, İçtihat ve Uygulama(2004) İstanbul:Tesev

Uygur, N. (2006), *Kültür Kuramı*, YKY, İstanbul.

Will, Kymlicka (2007**). Çok Kültürlülük: Başarı, Başarısızlık ve Gelecek (Çev**: F.Öztürk)makale

Yaşartürk.G(2012).Türk Sineması'nda Rumlar.İstanbul:Agora

Yazıcı.İ(1997).Kitle İletişiminde İmaj Kuramsal Bir Yaklaşım.İstanbul:Bilim

Yıldız, Ahmet (2001). *Ne Mutlu Türküm Diyebilene*, İstanbul: İletişim

Özet

"Bulutları Beklerken" ve "Güz Sancısı"nda Kimlik Tesbiti

Etnik kimlik ve ulus devlet kavramları, politik söylem içinde tartışıldığı için, etnik kimlik konusu politik bağlama dayandırılarak ele alınmaktadır. Son yıllarda azınlıklar meselesinin daha çok konuşulur hale gelmesi, aidiyet, toplumsal bellek ve etnik kimlik sorunsalının da konuşulur hale gelmesini sağlamıştır. Sosyal ve politik alandaki kimlik tartışmaları kendini sinemada da göstermiştir. Ülkemizde sinema gösteriminin gerçekleştiği ilk yıllardan bu yana yapılan pek çok filmde etnik kimlik temsiline yer verilmektedir. Yeşilçam filmleri incelendiğinde bu temsillerin genellemeler ve önyargılarla sunulduğu görülmektedir. Günümüzde soyut ve genel yaklaşımlardan sıyrılarak tamamen farklı bakış açısı yakalamaya çalışan yönetmenler de mevcuttur. 2000'li yıllarda çekilen *Bulutları Beklerken* ve yine 2000'li yıllarda çekilen *Güz Sancısı* filmleri azınlıkların temsil sorunu üzerinde bir kez daha düşünmemizi sağlamaktadır. *Bulutları Beklerken* filmi anadilinden ve ailesinden koparılan kadın karakterin, Türk ve Müslüman çoğunluk karşısında gündelik hayatını nasıl kurduğuna odaklanırken; *Güz Sancı* filmi ülkemizde tarihsel süreç içinde Rumların hayatını tamamen değiştiren politik olaylara odaklanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Temsil, Kimlik, Azınlıklar, Sinema

Abstract

The identity represantation in "BB" and "GS"

The concepts of ethnicity and nation states, in political discourse to discuss, the issue of ethnic identity are addressed based on the political context. In recent years the issue of minorities is becoming more conversation, of belonging, social memory and ethnic identity has also spoken of becoming problematic.. in the field social and political identity discussions, the movie theater itself demonstrated on the movie also. In our country since the early years of the cinema screenings, several film includes ethnicity representation. When Yeşilçam films are examined, it is presented with the generalizations and represent prejudice can be seen. Today, get away from the abstract and general approach, a completely different perspective, trying to catch Director are also available. *Waiting for the Clouds*, taken in the 2000s and again in the 2000s, taken *Pains of Autumn* movies are once again on the issue of minority representation allows us to think about. *Waiting for the Clouds,* having cut off from her family and female character from the film mother tongue, Turkish and Muslim majority in the face of everyday life while focusing on how to set up; Fall within the historical process in our country the Greeks the movie life *Pains of Autumn* completely focuses on the political events that changed.

Keywords: Representation, Identity, Minorities, Cinema